

**VNG-bureaunotitie Corona-schade en lokale ontmoetingscentra
c.g. dorps-, gemeenschaps-, wijk- en buurthuizen, 8 juni 2020**

Ten geleide

De algemene en specifieke corona-steun voor ontmoetingscentra was op 1 juni oftewel 11 weken na de sluiting ten gevolge van Covid-19 nog steeds onduidelijk. Het gaat om dorps-, gemeenschaps-, wijk- en buurthuizen. Met name de centra vallend onder een professionele welzijnsorganisatie hebben een deel van de taken niet accommodatie-gebonden maar ambulante of elders voortgezet, ook zijn ze beperkt opengebleven voor vitale zorgtaken. Op 1 juni kunnen alle centra weer zeer beperkt open: 30 personen per locatie. Indien het een multi-functioneel complex betreft, dan gaat het om 30 personen per ruimte. Mogelijk komt er per 1 juli een verdere verruiming.

Het ministerie van VWS heeft op 4 juni ambtelijk gemeld dat een deel van de centra kan meeliften met de specifieke corona-steun van VWS voor de zorg. Zij worden dan aangemerkt als algemene voorziening in de Wmo. Voor een ander deel is dat nog onduidelijk. Alle ontmoetingscentra vallen tot op heden buiten de algemene corona-steun b.v. via de TOGS. De vrijwilligersorganisaties komen ook niet in aanmerking voor de NOW. Beheerders, indien zzp-er, zouden mogelijk enerzijds een beroep kunnen doen op de TOZO, maar zij blijven anderzijds in de praktijk nodig voor b.v. (digitale/ telefonische) bereikbaarheid, onderhoud, schoonmaak en beveiliging van de gebouwen.

Globale kenmerken van de centra

De centra bieden ontmoeting aan de inwoners van een gemeente, vaak op wijk-, buurt- of dorpskernniveau. Deze activiteiten worden bekostigd door verhuur, horeca, deelnemersbijdragen en in een aantal gevallen gemeentelijke subsidie e.d. Daarnaast vinden er regelmatig, veelal apart bekostigde, zorggerelateerde activiteiten plaats. Multi-functionele huisvesting komt eveneens regelmatig voor. Er kan sprake zijn van professionele agogische aansturing, een financieel-technische beheerder in loondienst/als zzp-er of eigen vrijwilligersbeheer. De accommodaties zijn in eigendom van de gemeente, een non-profit organisatie zoals een woningcorporatie of een kerk, soms van een particuliere eigenaar of ze zijn in eigen bezit.

De centra kunnen aangesloten zijn bij landelijke branche-organisaties respectievelijk onder andere bij:

- Sociaal Werk Nederland/SWN (460 leden/professionele welzijnsorganisaties met ieder vaak één of meer centra).
- Landelijk Samenwerkingsverband Actieve Bewoners/LSA (1.000 leden/bewonersinitiatieven met een accommodatie als hoofdhuurder, beheerder of eigenaar).
- Landelijke Vereniging van Kleine Kernen/LVKK c.s. (2.400 dorpsuizen waarvan 2.000 leden).

Maex, een landelijk platform dat maatschappelijke impact van non-profit organisaties wil meten, schat het aantal maatschappelijke initiatieven op 15.000, waarvan 7.500 accommodatie-gebonden centra in die zin dat zij de hoofdhuurder zijn, het beheer verzorgen of een pand in eigendom hebben. Dat zou betekenen gemiddeld 1 centrum op 2.320 inwoners.

TOGS/TVL en SBI-code 88-999

Gelet op een Kamermotie ten gunste van algemene corona-steun zou de volgende omschrijving recht doen aan de kenmerken: 'Overig maatschappelijk advies, gemeenschapshuizen en samenwerkingsorganen op het gebied van welzijn.' Dit is SBI Code 88-999, die tot op heden niet onder de TOGS valt. Gelden uit deze regeling voor de periode tot 1 juni kunnen worden aangevraagd tot en met vrijdag 26 juni.

P.S.

Anderen 88-codes zoals 993 en 102 zijn specifiek welzijns- en dus VWS-gericht. Er lijken geen andere SBI-codes die in het licht van de TOGS toegepast kunnen worden op de ontmoetingscentra.

Vaak kijken de overheden bij verplichtingen voor de ontmoetingscentra naar de horeca-richtlijnen, maar nu bij de rechten via de TOGS-steun blijktbaar niet.

Indien de TOGS voor deze SBI-code gaat gelden, dan ligt het in de verwachting dat dit ook geldt voor de TVL. Zie ook de bovenstaande opmerkingen over de NOW en de TOZO.

De centra zijn meestal wel als onderneming ingeschreven bij de Kamer van Koophandel. Voor een deel van de activiteiten is er een BTW-vrijstelling, bijvoorbeeld gelet op de Wmo voor het club- en buurthuiswerk. Daarnaast kan men vaak gebruik maken vrijstelling via de zogeheten kantine-regeling als de horeca-ontvangsten niet meer dan € 68.000 per jaar zijn.

Positie bij specifieke VWS corona-compensatie zorg

Lange tijd was het de vraag of de ontmoetingscentra konden meelopen met de specifieke VWS corona-compensatie voor de zorg. Dat lijkt sinds een hoog-ambtelijk VWS-bericht van 4 juni nu wel het geval, overigens nog niet bestuurlijk bekrachtigd. De corona-schade van de centra is tot op heden niet door het departement en de VNG in kaart gebracht. Bovendien gaat in andere sectoren algemene corona-steun boven specifieke steun.

1. Mailbericht van VWS 15 mei aan VNG, over periode tot 1 juni, niet bestuurlijk bekrachtigd:

'Ik heb het even gecheckt. De huidige gemaakte afspraken met gemeenten over compensatie van 25 maart jl. gelden voor de Wmo en jeugd breed (zonder uitzonderingen). De buurthuizen vallen – als het goed is – onder de algemene voorzieningen in de Wmo. Indien er een financiële link (inkoop/subsidie) is, dan zouden onderstaande afspraken ook hiervoor moeten gelden.

Buurthuizen zijn overigens niet geëxpliciteerd in de afspraken.

De afspraak betreft:

- Dat de meerkosten van aanbieders worden vergoed (in eerste instantie van gemeenten naar aanbieders, en vervolgens van Rijk naar gemeenten);
- Dat tot 1 juni de omzet wordt doorbetaald door de gemeente. Bij subsidieverlening speelt dit waarschijnlijk niet want die loopt al door;
- Dat er nadere compensatieafspraken worden gemaakt voor eventuele uitgestelde vraag/inhaalzorg na corona. Dit speelt hier denk ik niet (men gaat niet na de corona-crisis vaker naar het buurthuis dan voor de crisis).'

2. BZK-Kamerbrief 28 mei over financiële corona-afspraken met de VNG tot 1 juni c.q. 1 juli**Gesprekken**

'Er lopen nog gesprekken over de buurthuizen ten aanzien van de periode tot 1 juni.'

en

'Continuïteit zorg, uitstel noodzakelijke zorg en meerkosten Jeugdwet en Wmo 2015

De medeoverheden spannen zich in om te zorgen dat de dienstverlening aan burgers en ondernemers zo goed mogelijk doorgaat. Denk daarbij aan de continuïteit van de zorgverlening en ondersteuning in het sociaal domein. Omwille van de continuïteit van zorg voor cliënten tijdens coronamaatregelen én voor continuïteit van het stelsel nadien zijn maatregelen genomen, teneinde cliënten op grond van de Jeugdwet en de Wmo 2015 hulp en ondersteuning te kunnen blijven bieden. Het Rijk heeft, in afstemming met de VNG, een zeer dringend beroep op gemeenten gedaan om hun aanbieders van jeugdhulp, jeugdbescherming, jeugdreclassering en maatschappelijke ondersteuning financieel zekerheid en ruimte te bieden, van 1 maart 2020 tot in elk geval 1 juni 2020. Deze afspraak is verlengd naar 1 juli 2020. Het Rijk heeft tegelijkertijd met gemeenten afspraken gemaakt over compensatie van de directe meerkosten die voortkomen uit de corona-maatregelen en het volgen van de RIVM-richtlijnen. Daarnaast zijn Rijk en gemeenten in gesprek over de extra uitgaven over het geheel van 2020 voor zover die gerelateerd kunnen worden aan een evident uitstel van noodzakelijke zorg. De nadere uitwerking van deze afspraken leidt voor nu tot een voorschot voor gemeenten van € 144 miljoen voor de meerkosten en inhaalzorg. In de komende periode werken Rijk en VNG samen om van inschatting van de kosten tot inzicht en definitieve afspraken te komen.'

3. BZK-Kamerbrief 28 mei over eventuele corona-afspraken met de VNG over de periode na 1 juni

'Nu, drie maanden na de corona-uitbraak, komt er meer zicht op de langere termijn gevolgen voor de samenleving en de economie. Burgers, ondernemers en overheden, zullen zich allemaal aan deze nieuwe realiteit moeten aanpassen. Dit vergt opnieuw inspanningen van de medeoverheden. Het is daarom niet meer dan redelijk dat medeoverheden ook na 1 juni reële compensatie ontvangen voor hun inspanningen en de gederfde inkomsten. Alle overheden zullen samen hun verantwoordelijkheid moeten nemen om hun inkomsten en uitgaven zoveel mogelijk beheersbaar te houden in de nieuwe situatie.'

Financieel-juridische relatie gemeenten en ontmoetingscentra

1. Subsidierelatie

Gemeenten kunnen een subsidierelatie hebben met ontmoetingscentra. De lokale overheden verstrekken in dat geval middelen voor de accommodaties en de activiteiten. Omdat het een algemene voorziening is komt een inkooprelatie minder vaak voor.

2. Verhuurrelatie

Gemeenten verhuren accommodaties in hun bezit vaak onder de kostprijs zodat de activiteiten binnen de ontmoetingscentra op een toegankelijke wijze kunnen plaatsvinden.

3. Andere financiële relatie

Het komt regelmatig voor dat gemeenten in het kader van de bezuinigingen accommodaties om niet hebben afgestoten met als tegenvoorwaarde dat de overnemende non-profit organisaties deze panden in gebruik houden als toegankelijke ontmoetingscentra voor de lokale gemeenschap.

4. Vangnetrelatie

Nu in corona-tijd komen non-profit organisaties ten behoeve van hun ontmoetingscentra om financiële steun naar de gemeenten, terwijl de lokale overheid tot op heden geen financiële relatie met hen had. Het voortbestaan van deze centra is van nut om de leefbaarheid te behouden en om kapitaalvernietiging van accommodaties te voorkomen.

Eigendoms- en huursituatie accommodaties ontmoetingscentra

Ontmoetingscentra kunnen de hoofdhuurder of een grote onderhuurder zijn van een pand, dat in bezit is van de gemeente of een andere organisatie. Ook komt het zoals gemeld voor dat zij zelf een pand in eigendom hebben, waarbij er overigens wel vaak een beroep wordt gedaan op gemeentesubsidie voor groot onderhoud.

1. In gemeentelijke panden

Qua gemeentelijk maatschappelijk vastgoed zijn er 7.346 panden met het label welzijn en 15.266 met een onbekend label niet zijnde ambtelijke huisvesting, onderwijs, sport, cultuur. Een (groot) deel zal als ontmoetingscentra in gebruik zijn.

1.1. Ontmoetingscentra via professionele welzijnsorganisaties

Ruimte is vaak in eigendom van de gemeente. Deze wordt al dan niet om niet in verhuur/gebruik gegeven aan een welzijnsorganisatie die op haar beurt weer onderhuurders kan hebben. De welzijnswerker/ buurtwerker draagt zorg voor activiteiten en activering van bewoners. Financiering via verschillende constructies: vaak deels via onderliggende gemeentelijke subsidie vanuit sociaal domein.

1.2. Ontmoetingscentra via beheerder/pachter of wijk- of dorpsorganisatie

Het komt voor dat de gemeente een pand in beheer geeft of verpacht aan een private persoon/partij. Deze regelt vervolgens de maatschappelijke activiteiten in dat pand. Het beheer kan ook aan een wijk- of dorpsorganisatie worden verleend.

2. In panden andere non-profit organisaties

2.1. Ontmoetingscentra in panden woningcoöperaties

Gebouw in eigendom van woningcoöperatie, huurconstructie. Beheer door welzijns-, wijk- of dorpsorganisaties. Verdienmodel met horeca/verhuur/ deelnemersbijdragen en b.v. programma's reïntegratie/zorg (subsidie gemeente/provincie/fondsen). Eventueel beheer door of namens de woningcorporaties zelf is de laatste jaren vanwege wetgeving afgebouwd.

2.2. Ontmoetingscentra in panden overige non-profit organisaties zoals kerken

Pand in eigendom van bestuur non-profit organisatie of van kerk. Beheer door welzijns-, wijk- of dorpsorganisatie. Inkomsten via verhuur/horeca/ deelnemersbijdragen. Beheer kan ook door of namens de non-profitorganisaties of de kerken zelf.

3. In panden andere particuliere eigenaren

4. In eigen panden b.v. van wijk- en dorpsorganisaties

Pand gekocht met jaarlijkse aandelen van wijk-/dorpsbewoners of door de gemeente aan de wijk-/dorpsbewoners overgedragen vaak voor een symbolisch bedrag. Bestuur zorgt voor activiteiten voor en door bewoners. Inkomsten via o.a. horeca/verhuur/deelnemersbijdragen.

Financiële corona-schade stand van zaken 8 juni

Vanuit de LSA en LVKK lopen inventarisaties bij de eigen leden en breder via een steekproef van gemeenten. Ook sommige provinciale organisaties hebben een inventarisatie gedaan. SWN zet morgen dinsdag 9 juni een korte enquête onder haar lid-instellingen/ontmoetingscentra uit, waarvan men hoopt dat de eerste resultaten op vrijdag 12 juni bekend zijn.

1. Eerste bevindingen bij 12 gemeenten

Er zijn door het LSA 30 gemeenten geënquêteerd, van 12 zijn er gegevens binnen.

De ontmoetingscentra waarvan de gemeenten een volledige beeld hebben variëren qua bedieningsgebied van 1 op 1.000 inwoners tot 1 op 10.500 inwoners. Deze variatie hangt deels samen met de oppervlakte van en het aantal (dorps)kernen in een gebied.

De corona-schade hangt af van de reguliere gemeentelijke subsidie en het voortzetten daarvan tijdens de corona-sluiting, terwijl er geen, minder of andere activiteiten zijn. In deze sector geldt: hoe meer gemeentelijke reguliere subsidie des te minder corona-schade tot nu toe.

Zo is in Hilversum waar de gemeente 11 van de 13 centra subsidieert de schade in de periode half maart tot 1 juni voor zover nu bekend beperkt tot € 0,08 per inwoner. Terwijl dit oploopt tot ongeveer € 1,40 per inwoner in Breda en Leeuwarden.

Diverse gemeenten die een deel van de centra niet meer regulier subsidieert heeft nu ook nog niet de corona-schade bij hen in beeld (de centra maken overigens vaak wel om niet of onder de kostprijs gebruik van een gemeentelijke accommodatie). Zo heeft Utrecht maar een beperkt deel in beeld.

Een enkele gemeente zoals Veere verwacht dat de centra het financieel wel kunnen redden met hun eigen spaarpotje, onbekend is echter of zij in dat geval hun bestemmingsreserves moeten aanspreken.

De gemiddelde netto corona-schade per centrum varieert in het tijdvak van half maart tot 1 juni van € 2.746 tot € 10.000.

2. Eerste bevindingen bij meer dan 900 dorpshuizen, veelal LVKK-leden

Er zijn 1.700 dorpshuizen in 7 provincies geënquêteerd. Van 900 bekende plus een onbekend aantal extra zijn er gegevens binnen, overigens over verschillende tijdvakken. Zij werken vaak op eigen kracht zonder gemeentelijke subsidie (het komt overigens ook bij hen wel regelmatig voor dat zij om niet of onder de kostprijs gebruik kunnen maken van een gemeentelijke accommodatie).

Dus hun schade is over het algemeen groter dan bij de centra met wie de gemeenten nog wel een subsidierelatie hebben.

De gemiddelde netto corona-schade per dorpshuis varieert voor die dorpshuizen die het tijdvak van half maart tot 1 juni hebben aangegeven van € 9.800 tot € 20.000.

3. Eerste bevindingen LCA- en SWN-leden volgen 12 juni

Ter overweging, tot slot

Het gaat bij lokale ontmoetingscentra om non-profit organisaties die hoe dan ook in relatie staan met de gemeenten als het gaat om leefbaarheid voor bewoners en een waarborg voor toegankelijke voorzieningen. Uiteindelijk gaat het echter nu in corona-tijd ook om een financiële relatie, want het is niet de bedoeling dat ze failliet gaan of dat hun bestemmingsreserves worden uitgeput.

Uitgaande van 7.500 centra en een gemiddelde netto corona-schade van afgerond € 10.000 in de periode half maart tot 1 juni zou het gaan om € 75 miljoen. Eerder heeft MAEX een bedrag van € 4.000 tot € 5.000 per organisatie genoemd (hetzelfde bedrag als een ondernemer krijgt vanuit de TOGS), het zou in dat geval gaan om € 33,7 miljoen: maar de MEAX-berekening betreft alle typen maatschappelijke initiatieven. Ons beperkend tot de accommodatie-gebonden centra geldt als bandbreedte een schade van minimaal € 20 miljoen tot maximaal € 150 miljoen.

Qua verdeling over gemeenten zou het kunnen gaan om een bedrag per inwoner. Bij € 20 miljoen corona-compensatie verdeeld over 7.500 centra gaat het tenminste om een voorschot van € 2.500 per centrum oftewel € 1,14 per inwoner vanuit het Rijk in de periode half maart tot 1 juni. (P.S.: De grote centra met weinig reguliere gemeentelijke subsidie komen hieraan tekort. Het betreft wel hetzelfde bedrag € 2.500 en aantal instellingen 7.500 als bij de corona-compensatie voor lokale vrijwillige sportorganisaties met een eigen accommodatie).

Hierna 1 pagina verwijderd i.v.m. Blanco.